

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ
ΑΜ:14678

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
**ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ ΚΑΙ
ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΥΚΙΑΝΑΚΗΣ

ΑΙΓΑΛΕΩ, 2014

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστώ θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Νικόλαο Συκιανάκη για την καθοδήγηση και τις πολύτιμες συμβουλές του που συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ - ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Στην παρούσα εργασία θα γίνει αναφορά όπως αυτή εμφανίζεται μέσα από την βιβλιογραφία, στην έννοια της λογιστικής απάτης (ή παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων), φαινόμενο που μας απασχολεί ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια. Θα εντοπιστούν τα χαρακτηριστικά της, τα κίνητρα που ενθαρρύνουν κάποιον να προβεί σε μια τέτοια ενέργεια καθώς και θα παρουσιάσουμε κάποιες εταιρείες που έγιναν γνωστές σε παγκόσμιο επίπεδο για την παραποίηση των οικονομικών τους καταστάσεων ενώ παράλληλα θα αναπτυχθούν και οι ενδείξεις εντοπισμού του φαινομένου και οι τρόποι αντιμετώπισης του από την μεριά των ελεγκτών, της διοίκησης της οικονομικής μονάδας αλλά και του κράτους.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Παραποίηση λογιστικών καταστάσεων, ελεγκτές, χρηματοοικονομικά σκάνδαλα, λογιστική απάτη

ABSTRACT – KEYS WORDS

In this project will become report in the significance of accountant fraud (or falsification of economic situations), as this is presented through the bibliography, a phenomenon that concern us especially in recent years. We will identify its characteristics and the motives that encourage somebody to proceed in a such action. As well, we will present some companies that became known worldwide for the falsification of their economic situations. We will also present the signs of identifying the problem as well as the ways of confrontation from the side of controllers, the administration of economic unit but also state.

KEY WORDS: Falsification of accounts, auditors, financial scandals, accounting fraud

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
1.ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ	7
2.ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ	
2.1 Παράγοντες Κινδύνου Λογιστικής Απάτης	10
2.2 Το Τρίγωνο της Απάτης (The Fraud Triangle)	12
2.3 Κίνητρα Παραποίησης	14
2.3.1_Εισαγωγικά Σχόλια.....	14
2.3.2_Σύνοψη των κινήτρων	14
3.ΤΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ	
3.1 Εισαγωγικά Σχόλια.....	18
3.2 ΕΤΑΙΡΕΙΑ «Enron»	18
3.3 ΕΤΑΙΡΕΙΑ: «WorldCom».....	20
3.4 ΕΤΑΙΡΕΙΑ: «Xerox».....	21
3.5 ΕΤΑΙΡΕΙΑ: «Parmalat».....	22
3.6 ΕΤΑΙΡΕΙΑ: « ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ»	23
4.ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ	
4.1 Εισαγωγικά Σχόλια.....	26
4.2 Οι Ελεγκτές	26
4.3 Η Διοίκηση	30
4.4 Το Κράτος	31
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	32
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	33

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παραποίηση των λογιστικών καταστάσεων αποτελεί μια νέα μορφή κινδύνου που έχει εισβάλει στο σύγχρονο χρηματοοικονομικό σύστημα. Τις τελευταίες δεκαετίες διαβάζουμε όλο και πιο συχνά για περιπτώσεις λογιστικής απάτης κυρίως στις Η.Π.Α (Enron, WorldCom, κ.α.), στην Ευρώπη (Parmalat), καθώς και στον ελλαδικό χώρο (ΑΣΠΣ ΠΡΟΝΟΙΑ) αφού σκάνδαλα σαν τα παραπάνω αποτέλεσαν εξέλιξη του κινδύνου καθώς και την άμεση ανάγκη να ληφθούν μέτρα για την προστασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων που συμμετέχουν στην λειτουργία της αγοράς.

Στόχος της εργασίας είναι να παρουσιάσει τα χαρακτηριστικά της λογιστικής απάτης, να εστιάσει στα μεγάλα εταιρικά σκάνδαλα καθώς και στις επιπτώσεις του φαινομένου της παραποίησης των λογιστικών καταστάσεων και στους τρόπους αντιμετώπισης της λογιστικής απάτης. Πιο αναλυτικά η εργασία περιλαμβάνει την παρακάτω δομή.

Αρχικά, γίνεται αναφορά στην έννοια της λογιστικής απάτης καθώς και στα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της. Παρουσίαση του τριγώνου της απάτης καθώς και αναλυτική αναφορά στα διάφορα κίνητρα μιας επιχείρησης για να προβεί στην παραποίηση των λογιστικών καταστάσεων.

Στην συνέχεια, αναπτύσσονται μερικά από τα σκάνδαλα που απασχόλησαν ιδιαίτερα την παγκόσμια οικονομία αλλά και την δική μας χώρα και εξέλιξαν την μεγιστοποίηση του κινδύνου που υπάρχει στο σύγχρονο οικονομικό σύστημα.

Τέλος, η εργασία περιλαμβάνει τους πιθανούς τρόπους αντιμετώπισης για την πρόληψη του φαινομένου καθώς και ενδείξεις ανίχνευσης της λογιστικής απάτης μέσα από άμεσα ενδιαφερόμενες ομάδες (κράτος, επενδυτές ,ελεγκτές) των οποίων πρέπει να γίνετε εφαρμογή ώστε να αντιμετωπιστεί όσο το δυνατόν περισσότερο το φαινόμενο αυτό που απασχολεί ιδιαίτερα την παγκόσμια οικονομία.

1. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ

Εάν κάποιος αναζητήσει στη διεθνή βιβλιογραφία το πώς αποδίδεται η έννοια της παραποίησης λογιστικών καταστάσεων θα συναντήσει διάφορες έννοιες. Μέσα στην λογιστική βιβλιογραφία, η απάτη ορίζεται ως εκ του πονηρού κατάχρηση των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης και η παραποίηση τους προς όφελος εκείνου που την διαπράττει. Επομένως, υπάρχουν δύο ειδών απάτες:

- Η κατάχρηση, η ιδιοποίηση οικονομικών πόρων της επιχείρησης και
- Η παραπλανητική παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων.

Όπως αναφέρει ο Σπάθης (2002)¹, *“στις Η.Π.Α, όπου έχουν συντελεστεί και αποκαλυφθεί τα μεγαλύτερα σκάνδαλα αναφορικά με την λογιστική απάτη ο όρος που χρησιμοποιείται κυρίως είναι απάτη (fraud) και ερμηνεύεται ως σκόπιμη αλλοίωση των οικονομικών καταστάσεων. Ως μέσα για την πραγματοποίηση των παραποιήσεων χρησιμοποιούνται διάφοροι μέθοδοι που περιλαμβάνονται στον όρο δημιουργική ή επινοητική λογιστική (creative accounting)”*.

Από την πλευρά του ακαδημαϊκού Kamal Naser (1993)², *“η δημιουργική λογιστική είναι η μεταμόρφωση των χρηματοοικονομικών δεδομένων από τι πραγματικά είναι στο τι πραγματικά επιθυμούν εκμεταλλευόμενοι τους υπάρχοντες κανόνες και/ή αγνοώντας κάποιους από αυτούς”*

Μια άλλη ερμηνεία σύμφωνα με τον Ian Griffiths (1981) στην λεγόμενη βίβλο του επιχειρηματικού κόσμου αναφέρετε στο ότι «η Δημιουργική Λογιστική είναι το μεγαλύτερο κόλπο μετά το Δούρειο Ίππο».

Αν και ο σκοπός της ελεγκτικής εργασίας έχει μετατοπιστεί σήμερα από τον εντοπισμό της απάτης στη διαπίστωση της ορθής διατύπωσης των λογιστικών εγγραφών, η ύπαρξη απάτης, δόλου και αμέλειας δεν μπορεί να μην κατέχουν κυρίαρχη θέση στην ελεγκτική εργασία.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το αναμορφωμένο Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο Νο240, το οποίο αναφέρεται στις παραποιήσεις και στα λάθη στις οικονομικές καταστάσεις, αναφέρεται σε εκούσια, εσκεμμένη ενέργεια από ένα ή περισσότερα άτομα της διοίκησης,

¹ Σπάθης, Χ. (Σεπτ.2002). Εμπειρική διερεύνηση της παραποίησης οικονομικών καταστάσεων. Λογιστής, τεύχος 570, 1286-1294

² Naser, K. (1993). Creative Financial Accounting: Its Nature and Use, Hemel Hempstead: Prentice Hall.

των εργαζομένων ή τρίτου που έχουν ως αποτέλεσμα την ψευδή παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων. Επίσης ο όρος «απάτη» αναφέρεται:

- ο Στη νόθευση ή την αλλοίωση των καταχωρήσεων ή των αποδεικτικών στοιχείων.
- ο Στην αλλοιωμένη παρουσίαση των στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησης.
- ο Στην καταχώριση συναλλαγών χωρίς ουσία (εικονικές συναλλαγές)
- ο Στην απόκρυψη ή παράλειψη αποτελεσμάτων συναλλαγών από λογιστικές εγγραφές ή παραστατικά
- ο Στην κακή εφαρμογή των αρχών και των προτύπων της λογιστικής.

Στο ίδιο ελεγκτικό πρότυπο, ο όρος «σφάλμα» (error) αναφέρεται σε ακούσια μη εσκεμένα λάθη στις οικονομικές καταστάσεις όπως:

- ο Αριθμητικά λάθη του προσωπικού του λογιστηρίου σε καταχωρήσεις και αποδεικτικά στοιχεία.
- ο Αβλεψίες ή παρερμηνείες γεγονότων
- ο Εσφαλμένη εφαρμογή των αρχών και των προτύπων της λογιστικής.

Στο ελεγκτικό πρότυπο S.A.S (Statement on Auditing Standards) No99 (2004), το Αμερικανικό Ινστιτούτο ορκωτών λογιστών αναφέρετε στο ότι η λογιστική απάτη συντελείται μέσω της παραποίησης των λογαριασμών των οικονομικών καταστάσεων ή την σκόπιμη παράβλεψη τους.³ . Πιο συγκεκριμένα διαχωρίζει το λάθος που προέρχεται από αμέλεια από το λάθος που έχει ως στόχο την απάτη(Fraud), αναφέροντας ότι η απάτη είναι «η σκόπιμη παράβλεψη ποσών ή παραποίηση στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις εταιριών». Η απάτη μπορεί να διαπραχθεί από ένα ή περισσότερους εργαζομένους οι οποίοι μπορεί να δρουν εν αγνοία της επιχείρησης για προσωπικό όφελος (υπεξείρεση χρημάτων ή λοιπων περιουσιακών στοιχείων).

Επίσης, η απάτη μπορεί να συμπαραχθεί σε συνδυασμό μερικών από τους εργαζομένους της επιχείρησης με τους εργαζόμενους μιας άλλης επιχείρησης που είναι προμηθευτές ή πελάτες. Βέβαια η απάτη μπορεί να διαπράττεται και υπό την καθοδήγηση της διοίκησης, με την αλλοίωση των στοιχείων του ισολογισμού, με στόχο τη συγκάλυψη δυσμενών ή μη φανερών αποτελεσμάτων.

³ Γαγάνης Χ. & Ζοπουνίδης Κ. (2009), Αναγνώριση Παραποιημένων Λογιστικών Καταστάσεων, σελ.22

Επιπροσθέτως, τα στοιχεία του ισολογισμού μπορούν να υπερεκτιμώνται ή να υποεκτιμώνται ανάλογα κάθε φορά με το στόχο που επιθυμούν να επιτύχουν όπως για παράδειγμα, παροχή πίστωσης, επίτευξη εξαγοράς ή συγχώνευσης, πληρωμή ή μη μερισμάτων, μεταβολή της τιμής της μετοχής, δόλια πτώχευση, παραπλάνηση των ανταγωνιστών, φοροδιαφυγή κ.α.

Οι απάτες τις περισσότερες φορές συνοδεύονται από πλαστά δικαιολογητικά (τιμολόγια, φορτωτικές, δελτία αποστολής, μισθοδοσίες, τραπεζικές συναλλαγές κ.ά.), νόθευση των λογιστικών τεχνασμάτων (αριθμητικά λάθη, παράληψη μεταφοράς ποσών, μη λογιστικοποίηση δεδουλευμένων εσόδων ή εξόδων κ.ά), αυξομείωση της απογραφής, ή συνεχούς αλλαγής λογιστικής μεθόδου αποτίμησης των αποθεμάτων, παρουσίαση αλλότριων περιουσιακών στοιχείων ως δικά τους, λογιστικοποίηση εικονικών πράξεων και εγγραφών.

Τέλος, το λεξικό Oxford English αποδίδει την έννοια της παραποίησης λογιστικών καταστάσεων ως εγκληματική εξαπάτηση και παραποίηση της αλήθειας με σκοπό την αποκόμιση μελλοντικών ωφελειών.⁴

⁴ <http://simatoros.wordpress.com/2010/01/28/δημιουργικη-λογιστικη>

2.ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

Η διοίκηση μιας επιχείρησης, μπορεί να επηρεάσει τις οικονομικές καταστάσεις ως προς την φερεγγυότητα των στοιχείων. Ο Rezaee (2003), αναφέρει ότι η λογιστική απάτη συμπεριλαμβάνει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- ✓ **Νόθευση**, παραποίηση ή αθέμιτη τροποποίηση οικονομικών μεγεθών, υποστηρικτικών εγγράφων ή επιχειρηματικών συναλλαγών.
- ✓ **Σκόπιμα εσφαλμένες** δηλώσεις, παραλείψεις ή διαστρεβλώσεις γεγονότων, εμπορικών συναλλαγών, λογαριασμών και άλλων σημαντικών πληροφοριών από τις λογιστικές καταστάσεις.
- ✓ **Σκόπιμα κακή εφαρμογή**, ερμηνεία και εκτέλεση των λογιστικών προτύπων, αρχών και των πρακτικών που χρησιμοποιούνται για την αναγνώριση και αναφορά οικονομικών και επιχειρησιακών συναλλαγών.
- ✓ **Εσκεμμένη παράβλεψη** και αποκάλυψη ή παρουσίαση ανακριβών λογιστικών προτύπων, αρχών και πρακτικών.
- ✓ **Χρήση λογιστικών τεχνασμάτων** για τη διαχείριση παράνομων κερδών.
- ✓ **Μεθοδεύσεις** λογιστικών τεχνικών που βρίσκονται μέσα στα όρια των νόμων, αλλά είναι εύκολο να μεταβληθούν μέσα από «παραθυράκια» αυτών.

2.1 Παράγοντες Κινδύνου Λογιστικής Απάτης⁵

Τα ελεγκτικά πρότυπα S.A.S. No.47 και No.82, αναφέρουν ότι κατά τη διάρκεια του ελέγχου, ο ελεγκτής θα πρέπει να είναι σε θέση να εκτιμήσει τους παράγοντες εκείνους που ενέχουν αυξημένο κίνδυνο και να εντοπίσει πιθανά προειδοποιητικά σημεία (red flags) στα οποία θα δώσει αυξημένη βαρύτητα.

Επίσης, το ελεγκτικό πρότυπο S.A.S. No.82 (παράγραφος 16-17) επισημαίνει τρεις βασικές κατηγορίες κινδύνου για την παραποίηση λογιστικών καταστάσεων:

- i. **Χαρακτηριστικά διοίκησης.** Περιλαμβάνουν διοικητικές ικανότητες, πιέσεις, στυλ, διαθέσεις και στάσεις ως προς τον εσωτερικό έλεγχο και τις διαδικασίες έκδοσης των οικονομικών καταστάσεων, καθώς και την ύπαρξη στενών σχέσεων μεταξύ διοίκησης και ελεγκτών. Παράδειγμα κινδύνου της κατηγορίας

⁵ Γαγάνης Χ. & Ζοπουνίδης Κ. (2009), Αναγνώριση Παραποιημένων Λογιστικών Καταστάσεων, σελ.25,26

αυτής είναι το κίνητρο της διοίκησης να αυξήσει την τιμή της μετοχής ή η πίεση της διοίκησης να παρουσιάσει υψηλότερα κέρδη στη συνέλευση των μετοχών.

ii. **Συνθήκες Κλάδου.** Περιλαμβάνουν το οικονομικό περιβάλλον που δραστηριοποιείται η επιχείρηση καθώς και τις νέες θεσμικές απαιτήσεις στη φορολογία ή στους λογιστικούς κανόνες. Για παράδειγμα, η πρόσφατη αλλαγή που υποχρεώνει τις εισηγμένες επιχειρήσεις να συντάσσουν τις λογιστικές καταστάσεις τους σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα(ΔΛΠ) μπορεί να μεταβάλει σημαντικά τις καταστάσεις αυτές (π.χ. τρόπος αποτίμησης παγίων περιουσιακών στοιχείων).

iii. **Λειτουργικά Χαρακτηριστικά.** Περιλαμβάνουν τη φύση και τη πολυπλοκότητα των συναλλαγών της επιχείρησης με άλλες επιχειρήσεις καθώς και την οικονομική της κατάσταση όπως, για παράδειγμα ταμειακή στενότητα, χαμηλή κερδοφορία, ύπαρξη συσσωρευμένων ζημιών ή πίεση να αντλήσει περισσότερα κεφάλαια ώστε να διατηρήσει τη χρηματοοικονομική της θέση.

Ο κίνδυνος που υπάρχει ώστε οι ελεγκτές να μην εντοπίσουν παραποιήσεις λογιστικών καταστάσεων ελλοχεύει πάντοτε κατά τη διάρκεια του ελέγχου. Ο κίνδυνος αυτός μπορεί να αναλυθεί σε τρεις βασικές συνιστώσες (Κάντζος και Χονδράκης,2006):

- i. **Τον εγγενή κίνδυνο (inherent risk).** Ο κίνδυνος αυτός έχει να κάνει με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της επιχείρησης (κλάδος, μέγεθος, κ.α.) που ελέγχεται.
- ii. **Τον κίνδυνο εσωτερικού ελέγχου.** Στην περίπτωση αυτή ο κίνδυνος έχει να κάνει με την εκτίμηση από τον εξωτερικό ελεγκτή του επιπέδου και της αποτελεσματικής οργάνωσης του εσωτερικού ελέγχου.
- iii. **Τον κίνδυνο εκλεκτικών τεκμηρίων.** Ο κίνδυνος της μορφής αυτής συνίσταται στην επάρκεια και αξιοπιστία των ελεγκτικών τεκμηρίων που ελήφθησαν υπόψη κατά τη διάρκεια του ελέγχου.

Οι τρεις παραπάνω συνιστώσες μπορούν να μοντελοποιηθούν σε ένα υπόδειγμα ελέγχου που θα έχει την παρακάτω μορφή:

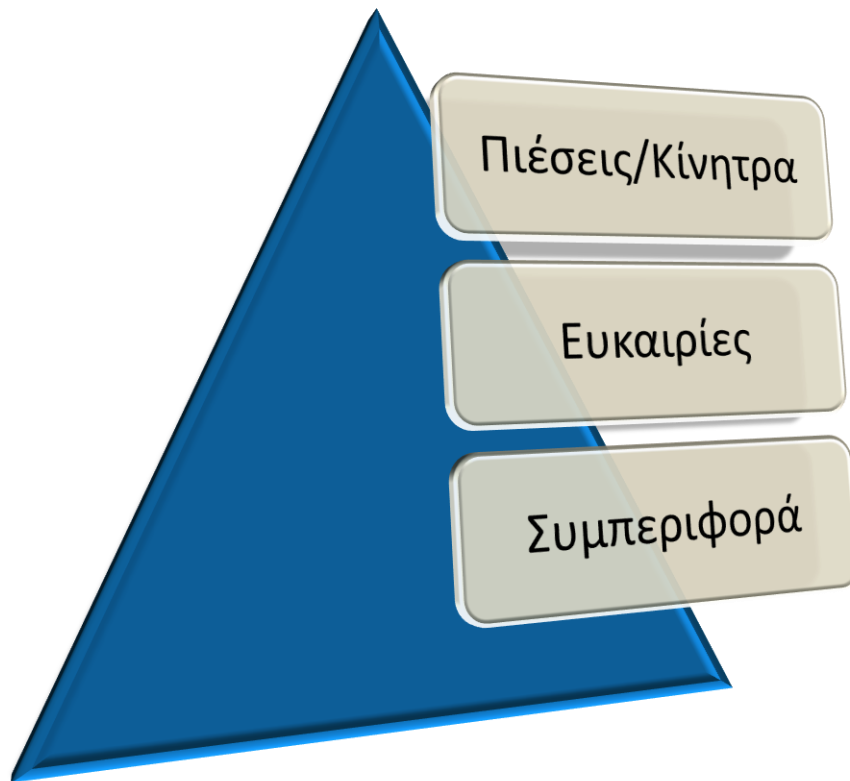

2.2 Το Τρίγωνο της Απάτης (The Fraud Triangle)

Η απάτη μέσω της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων παρουσιάζει τρία σημαντικά χαρακτηριστικά τα οποία είναι γνωστά ως «Τρίγωνο Απάτης».

Οι Montgomery et al. (2002)⁶ αναφέρονται στο Τρίγωνο της Απάτης προκειμένου να σκιαγραφήσουν τους πιθανούς παράγοντες κινδύνου. Το τρίγωνο της απάτης απεικονίζεται στο παρακάτω σχήμα (1) :

⁶ Γαγάνης Χ. & Ζοπουνίδης Κ. (2009), Αναγνώριση Παραποιημένων Λογιστικών Καταστάσεων, σελ.26

Το τρίγωνο της απάτης περιλαμβάνει τρία σημεία:

1. **Πιέσεις/Κίνητρα** (Incentive/Pressure) για την δημιουργία παραποιήσεων των λογιστικών καταστάσεων.

Η ψύχωση για επαγγελματική επιτυχία, τα υψηλά οικογενειακά χρέη καθώς και οι απροσδόκιτες οικονομικές ανάγκες των εργαζομένων τους ωθούν στην υπεξαίρεση περυσιακών στοιχείων της οικονομικής μονάδας.

2. **Ευκαιρίες** (opportunity) που ωθούν στην παραποίηση όπως, για παράδειγμα ανύπαρκτος εσωτερικός έλεγχος.

3. **Συμπεριφορά/αιτιολόγηση** (Attitude/Rationalization) δηλαδή, ένα σύνολο με ηθικές αξίες που δίνει τη δυνατότητα στα άτομα που εμπλέκονται με την παραποίηση να την αιτιολογήσουν.

2.3 Κίνητρα Παραποίησης⁷

2.3.1 Εισαγωγικά Σχόλια

Οι δυνάμεις που λειτουργούν ως κίνητρο γι'αυτήν τη συμπεριφορά προέρχονται τόσο από το εσωτερικό όσο και από το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης. Το εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης αφορά τη διοίκηση της εταιρείας, το προσωπικό που στελεχώνει και γενικότερα τους πόρους που διαθέτει, όπως είναι ο πάγιος εξοπλισμός (οικόπεδα, κτίρια κ.α) τα ρευστά διαθέσιμα αλλά και το όραμα και η δημιουργικότητα των μάνατζερ της επιχείρησης αφορά τις συνθήκες που επικρατούν στον κλάδο της, καθώς επίσης και το ευρύτερο οικονομικό, φορολογικό και κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον. Ειδικότερα, αφορά τις σχέσεις τους με τον ανταγωνισμό, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, το κράτος καθώς επίσης και τις χρηματιστηριακές αγορές.

2.3.2 Σύνοψη των κινήτρων

Τα κίνητρα παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων μιας επιχειρηματικής μονάδας που αναφέρονται συχνότερα στη διεθνή βιβλιογραφία είναι:

❖ **Δανεισμός από τράπεζες και άλλα πιστωτικά ιδρύματα.**

Είναι γνωστό ότι οι τράπεζες και τα κάθε είδους πιστωτικά ιδρύματα απαιτούν από τις επιχειρήσεις στις οποίες δανείζουν κεφάλαια να εμφανίζουν ικανοποιητικά οικονομικά αποτελέσματα στις χρηματοοικονομικές τους καταστάσεις. Εκτός, όμως, από τα κέρδη, οι οικονομικοί αναλυτές των πιστωτικών ιδρυμάτων εξετάζουν και άλλα μεγέθη του Ισολογισμού και της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης για να αξιολογήσουν την πιστοληπτική ικανότητα μιας επιχείρησης. Συγκεκριμένα, εξετάζουν δείκτες ρευστότητας, δείκτες χρηματοοικονομικής μόχλευσης και περιουσιακής διάρθρωσης, δείκτες δραστηριότητας (π.χ. δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας αποθεμάτων) κ.ά. συνεπώς, οι επιχειρήσεις προκειμένου να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα για τη λειτουργία και ανάπτυξη τους κεφάλαια, καταλήγουν συχνά να παραποιούν τα μεγέθη των χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων, ώστε να βελτιώσουν τη δανειοληπτική τους ικανότητα.

⁷ Άρθρο εφημερίδας "ΚΕΡΔΟΣ",13/11/2011

❖ **Άντληση κεφαλαίων από το Χρηματιστήριο.**

Μία επιχείρηση η οποία επιδιώκει να αντλήσει κεφάλαια από το Χρηματιστήριο, θα πρέπει να παρουσιάζει μια ανοδική τάση των βασικών οικονομικών μεγεθών της και γενικότερα μια υγιή χρηματοοικονομική κατάσταση. Στόχος της επιχείρησης είναι, όταν εκδίδονται νέες μετοχές και διατίθενται στο κοινό, να επιτύχει ευνοϊκούς όρους διάθεσης και να αποκομίσει το υψηλότερο δυνατό τίμημα, γεγονός που επιτυγχάνεται όταν οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις αποτυπώνουν μία κερδοφόρα επιχείρηση με προοπτικές μελλοντικής ανάπτυξης.

❖ **Ανταγωνισμός των επιχειρηματικών μονάδων.**

Στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο οικονομικό περιβάλλον, ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρηματικών οντοτήτων είναι πολύ ισχυρός. Πολλές επιχειρήσεις καταφεύγουν σε πρακτικές παραποίησης των οικονομικών τους καταστάσεων, με σκοπό να εμφανίσουν μια ισχυρή οικονομική θέση στον κλάδο όπου δραστηριοποιούνται, ενώ άλλες επιχειρήσεις προσπαθούν μέσω των πρακτικών παραποίησης να υποβαθμίσουν την κερδοφορία τους και κατ'επέκταση τις προοπτικές ανάπτυξης του συγκεκριμένου κλάδου, προκειμένου να αποθαρρύνουν την είσοδο νέων ανταγωνιστών.

❖ **Αμοιβές/Αποζημίωση της διοίκησης.**

Στα πλαίσια της θεωρίας αντιπροσώπευσης ('agency theory'), αναφέρεται συχνά η σύγκρουση συμφερόντων που υφίσταται μεταξύ διοίκησης και μετοχών της επιχείρησης. Σε μία προσπάθεια εξάλειψης του κόστους αντιπροσώπευσης, πολλές επιχειρήσεις συνδέουν την αμοιβή της διοίκησης με την οικονομική επίδοση της επιχείρησης, ώστε να ευθυγραμμίσουν σε ορισμένο βαθμό τους στόχους των διοικητικών στελεχών με αυτούς των μετοχών. Η πρακτική αυτή, όμως, δημιουργεί ισχυρά κίνητρα για τις διοικήσεις ώστε να επηρεάσουν τα οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης προς την κατεύθυνση που μεγιστοποιεί την αμοιβή τους.

❖ **Συγχωνεύσεις και εξαγορές επιχειρήσεων**

Σε αρκετές περιπτώσεις συγχωνεύσεων και εξαγορών επιχειρήσεων, η εφαρμογή πρακτικών παραποίησης των οικονομικών αποτελεσμάτων με σκοπό την απόκτηση περισσότερων μετόχων από τη συγχώνευση ή την εξαγορά αντίστοιχα, αποτελεί συχνό φαινόμενο. Στις περιπτώσεις αυτές, οι επιχειρήσεις επιδιώκουν να

βελτιώσουν την εξωτερική τους εικόνα, ώστε να αποκομίσουν τα μέγιστα δυνατά οφέλη από την εκάστοτε επενδυτική στρατηγική που εφαρμόζουν.

❖ Πίεση από τους χρηματοοικονομικούς αναλυτές.

Ένα ισχυρό κίνητρο της διοίκησης για να παραποιήσει τα οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης είναι επιθυμία της να επιτύχει ή και να ξεπεράσει τις προβλέψεις των χρηματοοικονομικών αναλυτών και τις προσδοκίες των επενδυτών. Όπως αναφέρουν οι Weld, Bergevin και Magrath (2004), το συγκεκριμένο θέμα ήρθε στο προσκήνιο με την ομιλία «Το παιχνίδι των Αριθμών» (The Numbers Game) του προέδρου της Κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α. (SEC), Arthur Levitt, το 1988. Ο Levitt εξέφρασε δημοσίως την ανησυχία του για το γεγονός ότι πολλοί μάνατζερ, ελεγκτές και αναλυτές επιτρέπουν στην επιθυμία για επίτευξη των προβλεπόμενων κερδών να προέχει έναντι των καλών επιχειρηματικών πρακτικών. Βέβαια, οι χρηματοοικονομικοί αναλυτές βασίζονται για τις προβλέψεις τους περισσότερο στην πληροφόρηση που έχουν οι ίδιοι για την εξεταζόμενη κάθε φορά επιχείρηση και στα μοντέλα που δημιουργούν, παρά στις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις. Ωστόσο, είναι προφανές ότι είναι προς όφελος και των δύο πλευρών να μην υπάρχουν μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των προυπολογιστικών εκτιμήσεων των αναλυτών και των απολογιστικών καταστάσεων της επιχείρησης. Η αποτυχία επίτευξης εκ μέρους της διοίκησης των προβλεπόμενων από τους αναλυτές αποτελεσμάτων συνεπάγεται μία αρνητική αντίδραση της αγοράς, η οποία πλήττει όχι μόνο τους μετόχους, αλλά και τα ίδια τα διοικητικά στελέχη των οποίων η αμοιβή συνδέεται πολλές φορές με δικαιώματα προαίρεσης μετοχών (stock options).

❖ Προσπάθεια φοροδιαφυγής των επιχειρήσεων.

Το συγκεκριμένο κίνητρο εμφανίζεται, κυρίως, στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες καταφεύγουν σε διάφορες πρακτικές παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων τους ώστε να εμφανίσουν μειωμένα κέρδη και να περιορίσουν, όσο είναι δυνατό, τη φορολογική τους επιβάρυνση. Είναι χαρακτηριστικό, ότι στην Ελλάδα, όπου επικρατούν κυρίως μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η προσπάθεια φοροδιαφυγής αποτελεί έναν από τους κυριότερους παράγοντες παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων (Baralexis, 2004).

❖ **Μερισματική πολιτική της επιχείρησης.**

Στόχος των διοικήσεων των επιχειρήσεων είναι να διατηρούν γενικά μια σταθερά αυξανόμενη μερισματική πολιτική, ώστε να αποτελούν οι μετοχές της επιχείρησης μια ελκυστική επένδυση. Για να το επιτύχει αυτό, η εκάστοτε διοίκηση προσπαθεί να ομαλοποιεί τα αποτελέσματα της επιχείρησης και να διατηρεί σταθερό το ποσοστό των κερδών που διατίθενται ως μέρισμα στους μετόχους. Έτσι, κατά τις χρήσεις που εμφανίζονται υψηλά κέρδη, καταβάλλεται προσπάθεια να υποβαθμιστούν τα κέρδη, ώστε να δοθεί ένα μέρισμα σχετικά σταθερό και όμοιο με αυτά των προηγούμενων χρήσεων. Αντιθέτως, όταν τα κέρδη μιας χρήσης είναι μειωμένα, καταβάλλεται προσπάθεια, μέσω των πρακτικών παραποίησης, να εμφανιστούν υψηλότερα απ' ότι είναι στην πραγματικότητα.

❖ **Προσωπικές φιλοδοξίες των ανώτατων στελεχών.**

Πολλές φορές, τα ανώτατα στελέχη της διοίκησης είναι πιθανό να καταφύγουν σε πρακτικές παραποίησης των χρηματοοικονομικών μεγεθών της επιχείρησης είτε για να διασφαλίσουν τη θέση τους στην ανώτατη διοίκηση της επιχείρησης είτε για να προαχθούν σε κάποια υψηλότερη βαθμίδα της διοικητικής ιεραρχίας. Ο φόβος της αντικατάστασης ή οι προσωπικές φιλοδοξίες μπορούν να αποτελέσουν ισχυρό αποτέλεσμα και να διαστρεβλώσει την πραγματική εικόνα της επιχείρησης.

3.ΤΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ

3.1 Εισαγωγικά Σχόλια

Στο παρών κεφάλαιο παρουσιάζονται μερικά από τα εταιρικά σκάνδαλα τόσο σε επιχειρήσεις των Η.Π.Α όσο και της Ευρώπης τα οποία αποτέλεσαν σημείο καμπής στη παγκόσμια οικονομία. Τις τελευταίες δεκαετίες διαβάζουμε όλο και πιο συχνά για περιπτώσεις παραποίησης λογιστικών καταστάσεων, έχοντας ως αποτέλεσμα την ενίσχυση μέτρων για την προστασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων που συμμετέχουν στην σωστή λειτουργία της αγοράς. Τα μεγάλα ωστόσο, εταιρικά σκάνδαλα έδειξαν ότι στην αλλοίωση των λογιστικών καταστάσεων δεν εμπλέκονται μόνο τα στελέχη διαφορετικού επιπέδου κυριαρχίας μέσα στην επιχείρηση και συνεργαζόμενοι χρηματοπιστωτικοί οίκοι, αλλά και οι ίδιες οι εταιρείες ελεγκτών όπου με τα λάθη και τις παραλήψεις δεν αξιολογούν πολλές φορές αποτελεσματικά την ακρίβεια και την καθαρότητα των λογιστικών καταστάσεων.

3.2 ΕΤΑΙΡΕΙΑ «Enron»

Η Enron Corporation⁸ προέκυψε από την συγχώνευση της Houston Natural Gas με την InterNorth το 1985. Έδρευε στο Houston των Η.Π.Α. και εξειδικεύοταν στην κατασκευή και διαχείριση μεγάλων ενεργειακών έργων, όπως εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και αγωγών φυσικού αερίου.

Πριν την κατάρρευσή της το 2001, υπήρξε μια ηγετίδα πολυεθνική εταιρία παραγωγής ενέργειας κερδίζοντας το ένα βραβείο μετά το άλλο. Αποτελούσε την αγαπημένη εταιρεία όλων των αναλυτών των χρηματιστηριακών εταιρειών αλλά παράλληλα ήταν και ένα παράδειγμα επιτυχίας που ασκούσε πρωτόγνωρη γοητεία στη διεθνή επιχειρηματική κοινότητα, δείγμα μιας νέας εποχής σταθερής και βιώσιμης ανάπτυξης που όλοι θα είχαν να κερδίσουν.

Έπειτα από μια σειρά ερευνών από την αμερικανική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η εταιρεία ανακοίνωσε ότι κατά την περίοδο 1997-2001 είχε «φουσκώσει» τα κέρδη της κατά 600 εκατ. δολάρια. Ως αποτέλεσμα ήταν να ακυρωθεί η συμφωνία εξαγοράς της από τη

⁸ The case Analysis of the scandal of Enron
<http://ccsenet.org/journal/index.php/ijbm/article/viewFile/7627/5855>

μικρότερη Dynegy⁹, υποβαθμίστηκε η πιστοληπτική της αξιολόγηση, η μετοχή της υποχώρησε κάτω από το 1 δολάριο και στις αρχές Δεκεμβρίου κήρυξε πτώχευση.

Η Enron¹⁰ χρησιμοποίησε πολλές τεχνικές δημιουργικής λογιστικής, ακατάλληλες από τεχνικής πλευράς, για να ωραιοποιήσει τις λογιστικές καταστάσεις αποκρύπτοντας πληροφορίες για τα δανειακά της κεφάλαια. Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιούσε πολλές εταιρείες-βιτρίνες, στις οποίες μετέφερε τα ελλείματα και τα χρέη, ώστε να εμφανίζει διογκωμένα αποτελέσματα. Στόχος αυτής της έμμεσης παραποίησης των ισολογισμών της ήταν η αύξηση της ελκυστικότητας της μετοχής της, ώστε να “φουσκώσει” η χρηματιστηριακή αξία της εταιρείας. Επομένως, δεν εξαπάτησε μόνο το επενδυτικό της κοινό αλλά και το θεσμό του Χρηματιστηρίου. Η περίπτωση της όμως απέδειξε, ότι τα οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεων ενδέχεται να “μαγειρευτούν” και να μην ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

Μετά από έρευνες έρχονται στην επιφάνεια πληροφορίες για τις στενές σχέσεις του Αμερικανού προέδρου Τζορτζ Μπους αλλά και άλλων ανώτατων στελεχών της αμερικανικής κυβέρνησης με το χρεοκοπημένο κολοσσό. Ο πρόεδρος της Enron, Κένεθ Λέι, ήταν από τους βασικούς χρηματοδότες της προεκλογικής εκστρατείας των ρεπουμπλικανών και γνώριζε τον Τζ. Μπους από την εποχή που ήταν τελευταίος κυβερνητής στο Τέξας. Αργότερα ήρθαν στο φως και άλλες αποκαλύψεις σχετικά με τον Λέι και τις επαφές του με τους υπουργούς οικονομίας και εμπορίου που είχε τον Οκτώβριο και το Νοέμβριο που γνώριζαν την δυσμενή κατάσταση της εταιρείας.¹¹

Εκτός από την αμερικανική κυβέρνηση στο σκάνδαλο της Enron εμπλέκεται και η ελεγκτική εταιρεία που ήταν υπεύθυνη για τον έλεγχο της Arthur Andersen. Η ελεγκτική εταιρεία έδινε υψηλή βαθμολογία στη μετοχή της, επομένως οι μικροεπενδυτές, εφησυχασμένοι τόσο από τα πιστοποιητικά της Andersen όσο και από τα θετικά σχόλια των οικονομικών αναλυτών, άρχιζαν να αγοράζουν την μετοχή της εταιρείας ανεβάζοντας την τιμή της κατακόρυφα. Στις αρχές Ιανουαρίου αποκαλύπτεται ότι τέσσερις ημέρες πριν την κήρυξη πτώχευσης η εταιρεία ορκωτών λογιστών Arthur Andersen είχε καταστρέψει χιλιάδες έγγραφα σχετικά με τον οικονομικό έλεγχο της Enron.

Ο Κένεθ Λέι παραιτήθηκε τον Ιανουάριο, ενώ στις ακροαματικές διαδικασίες που ακολούθησαν στις αρμόδιες επιτροπές της Γερουσίας και της Βουλής των Αντιπροσώπων, επικαλέστηκε το δικαίωμα του αμερικανικού Συντάγματος για τήρηση ιχθούς. Το σκάνδαλο

⁹ http://el.wikipedia.org/wiki/Σκάνδαλο_Enron

¹⁰ <http://nea-apokalypseis.blogspot.gr/2012/05/enron-corp.html>

¹¹ <http://archive.in.gr/news/enronitis/a01.htm>

της Enron αποτέλεσε ένα πρωτοφανές σοκ μεγάλου μεγέθους και δεν ήταν τυχαίο που έδωσε το όνομα της στην «επιδημία» των λογιστικών σκανδάλων (Enronίτιδα)¹². Όλοι άρχισαν να αναζητούν ποιά θα είναι η επόμενη μεγάλη επιχείρηση που θα εμπλακεί σε κάποια παραποίηση οικονομικών καταστάσεων και θα φτάσει στην χρεοκοπία. Λίγους μήνες αργότερα, ακολούθησε η Worldcom που θα αναλυθεί παρακάτω.

3.3 ΕΤΑΙΡΕΙΑ: «WorldCom»

Η Worldcom αποτέλεσε μία από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις τηλεπικοινωνιών στις Η.Π.Α.. Το όνομα Worldcom το απέκτησε μετά από την συγχώνευση των επιχειρήσεων Long Distance Discount Service (LDDS) και Advanced Companies Inc. Τον Νοέμβριο του 1997 η Worldcom και η MCI Communications προχώρησαν μια από τις μεγαλύτερες συγχωνεύσεις στην ιστορία των Η.Π.Α., με αποτέλεσμα τη συγκρότηση της MCI Worldcom, η οποία ωστόσο μετονομάστηκε το 2000 σε Worldcom.

Η WorldCom ήταν η δεύτερη μεγαλύτερη Αμερικανική εταιρεία τηλεπικοινωνιών με πάνω από 20 εκατομμύρια πελάτες. Τον Ιούνιο του 2002 ύστερα από εσωτερικό έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της εταιρείας αποκαλύφθηκε απάτη 3,8 \$ δις. Αμέσως μετά, σε διάστημα ενός μήνα, η επιχείρηση κηρύχθηκε σε πτώχευση αφού διαπιστώθηκε ότι από το 1999 μέχρι και το Μάιο του 2002 τα διοικητικά στελέχη της εταιρείας χρησιμοποιούσαν παραπλανητικές μεθόδους λογιστικής απάτης για να καλύψουν την πτωτική οικονομική της κατάσταση και να προβάλλουν μια ψευδή εικόνα οικονομικής ευρωστίας, ώστε να αυξήσουν την τιμή της μετοχής της. Μέχρι τα τέλη του 2003 εκτιμάται ότι τα περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας είχαν διογκωθεί κατά 11 δις δολάρια.

Η συγκεκριμένη απάτη έγινε με δυο τρόπους:

I. Απόκρυψη εξόδων από τις καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσεως που σχετίζονταν με άλλες τηλεπικοινωνιακές εταιρείες, με την κεφαλαιοποίηση των εξόδων αυτών και την εμφάνιση τους στην κατάσταση ισολογισμού.

¹² Jones M.(2011). Creative Accounting, Fraud and International Accounting Scandals. 1st Edition, Willey.

II. Διογκώνοντας τα έσοδα με απροσδιόριστα μη κατανεμημένα εταιρικά έσοδα.

Η αποκάλυψη του σκανδάλου έδωσε την χαριστική βολή στην Arthur Andersen (εταιρεία ορκωτών λογιστών) που ήταν υπεύθυνη για τον έλεγχο της εταιρείας. Ύστερα και από το προηγούμενο σκάνδαλο της Enron που ήταν μπλεγμένη, δεν έγινε πιστευτός ο ισχυρισμός της ότι δεν συμμετείχε στην παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων της WorldCom.

Η Arthur Andersen μετά από ανακοίνωση της, αναφερόταν ότι ο οικονομικός διευθυντής της Worldcom δεν είχε ενημερώσει τα στελέχη της σχετικά με τις «λογιστικές πρακτικές» που ακολουθούσε. Η αμερικανική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς έκανε λόγο για «λογιστικές ατασθαλίες πρωτοφανούς μεγέθους» σε ότι αφορά τη WorldCom. Οι αποκαλύψεις αυτές δημιούργησαν σοκ ακόμη και σε επενδυτές, οι οποίοι επωφελήθηκαν από την πτώση των τιμών των μετοχών (short sellers), ορισμένοι από τους οποίους έκαναν λόγο για «κυνικές καταστάσεις».

Τέλος, η WorldCom εξαγοράστηκε το 2006 από μια άλλη εταιρεία τηλεπικοινωνιών την Verizon Communications.

3.4 ΕΤΑΙΡΕΙΑ: «Xerox»

Μεγάλες διαστάσεις πήραν τα λογιστικά σκάνδαλα στις Η.Π.Α., αφού μετά τις αποκαλύψεις σε WorldCom και Enron ήρθαν στο προσκήνιο και απάτες από την αμερικανική εταιρεία Xerox. Η Xerox αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους προμηθευτές φωτοτυπικών μηχανημάτων και συναφών ειδών στον κόσμο.

Η αμερικανική εταιρεία εξοπλισμού γραφείων Xerox ήταν μια από τις εταιρείες που η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α (SEC) ξεκίνησε ελέγχους στους ισολογισμούς της. Τον Απρίλιο του 2002, η Xerox κατηγορήθηκε από την SEC ότι κατά την περίοδο 1997-2001 ανακοίνωσε έσοδα υψηλότερα κατά 2 δις δολάρια από τα πραγματικά εξαπατώντας το κοινό. Σύμφωνα με την Wall Street Journal, η εταιρεία είχε «φουσκώσει» στην πραγματικότητα τα έσοδα της έως 6 δις δολάρια, πολύ παραπάνω από αυτά που είχε υπολογίσει η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α.. Η Xerox μετά από ανακοίνωση της εκπροσώπου της εταιρείας, αναδιατύπωσε τις καταστάσεις με 2 δις δολάρια λιγότερα.

Έπειτα όμως από δημοσίευμα της Wall Street Journal , τα έσοδα τα οποία παρατύπως ανακοίνωσε η εταιρεία τα τελευταία πέντε έτη ήταν μεγαλύτερα από αυτά που εκτίμησε η Επιτροπή κεφαλαιαγοράς κατά τον διακανονισμό της που έγινε τον Απρίλιο. Σύμφωνα με τη SEC το ποσό ανερχόταν σε 3 δις δολάρια για την περίοδο 1997-2000.

Ο νέος λογιστικός έλεγχος που υποχρεώθηκε η Xerox να πραγματοποιήσει, εξετάζοντας ιδιαίτερα την χρήση του 2001, έφερε στο φώς νέες «αλχημείες» με αποτέλεσμα το συνολικό ποσό των πλασματικών εσόδων να ανέρχεται πλέον για το διάστημα 1997-2001 σε 6 δις δολάρια ή και περισσότερα.¹³

Οι παραπάνω αποκαλύψεις έφεραν πανικό στα διεθνή χρηματιστήρια αφού το ευρώ βρέθηκε κοντά σε απόλυτη ισοτιμία με το δολάριο. Η KPMG, η ελεγκτική εταιρεία της Xerox αμφισβήτησε την εγκυρότητα των λογιστικών μεθόδων της εταιρείας και ως εκ τούτου, η εταιρεία απαίτησε την αντικατάσταση του μέχρι τότε συνεργάτη της. Η Xerox από την πλευρά της δεν αρνήθηκε τις κατηγορίες της SEC και κατέβαλε το πρόστιμο των 10 εκ. δολαρίων καθώς και αναδιατύπωσε τις καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσης της περιόδου 1997-2001. Επιπλέον αντιμετώπη με κατηγορίες από την SEC ήρθε και η ελεγκτική εταιρεία KPMG επειδή δεν αποκάλυψε αποκλίσεις αξίας 3 και 1,4 δις δολαρίων σε έσοδα και κέρδη προ φόρων, αντίστοιχα. Κατέβαλε και αυτή με την σειρά της πρόστιμο 22,48 εκατομμυρίων δολαρίων ύστερα από διακανονισμό με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.

Τέλος, η εταιρεία εξοπλισμού γραφείων Xerox δραστηριοποιείται ακόμα και σήμερα στην διεθνή αγορά έχοντας μεγάλη επιτυχία και κατέχοντας θυγατρικές σε χώρες της Ασίας και της Ευρώπης.

3.5 ΕΤΑΙΡΕΙΑ: «Parmalat»

Το 2003 άλλο ένα σκάνδαλο αποκαλύφθηκε αυτή την φορά στην Ευρώπη. Η Parmalat αποτελεί μια ιταλική πολυεθνική εταιρεία παστερίωσης γάλακτος. Απέκτησε θυγατρικές σε χώρες με φορολογικές διευκολύνσεις και αναδείχτηκε σε οικονομικό κολοσσό.

Το σκάνδαλο βγήκε στην επιφάνεια προς τα τέλη του 2003 με αφορμή μια επένδυση 500 εκ. ευρώ σε εταιρεία στα νησιά Cayman, ενώ παράλληλα παρουσίαζε και αδυναμία

¹³ <http://news.in.gr/economy/article/?aid=390926>

πληρωμής σε ομολογιούχους. Αμέσως μετά άρχισαν να υποβαθμίζονται οι μετοχές της στο Χρηματιστήριο αφού παράλληλα η Bank of America κυκλοφόρησε ένα έγγραφο που έδειχνε 3.950.000 εκ. ευρώ σε τραπεζικό λογαριασμό της Parmalat ως πλαστό. Όπως ήταν επόμενο η μετοχή της Parmalat κατέρρευσε και χιλιάδες επενδυτές έχασαν τα λεφτά τους.

Στην συνέχεια ακολούθησαν και άλλες αποκαλύψεις σχετικά με την Parmalat καθώς η εταιρεία είχε χρέος 11 δις ευρώ που ήταν καλά κρυμμένο μέσα σ'ένα κύλωμα λογιστικών καταστάσεων και off-shore εταιρειών. Η απάτη της ήταν τόσο καλά κρυμμένη, ώστε να μην μπορεί να εντοπιστεί η προέλευση και ο προορισμός των χρημάτων και η ανάλυση των λογαριασμών.

Το σκάνδαλο της Parmalat, αποτέλεσε το μεγαλύτερο σκάνδαλο στην Ευρώπη από το 1945. Σήμερα ο γαλλικός όμιλος των γαλακτοκομικών προϊόντων Lactalis έχει εξαγοράσει σχεδόν το 30% του μετοχικού κεφαλαίου του ομίλου Parmalat.¹⁴

3.6 ΕΤΑΙΡΕΙΑ: «ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ»

Το μεγαλύτερο ασφαλιστικό-πολιτικό σκάνδαλο στην ιστορία της Ε.Ε αποτέλεσε και το σκάνδαλο της ελληνικής ασφαλιστικής εταιρείας «Ασπίς Πρόνοια».

Η Ασπίς Πρόνοια ιδρύθηκε το 1944. Το 1945 ξεκινά τη λειτουργία της, η οποία εκδίδει το πρώτο ομαδικό ασφαλιστήριο ζωής στην Ελλάδα. Το 1952 επιχειρεί την πρώτη συστηματική αναβίωση των ασφαλίσεων ζωής, ενώ παράλληλα την επόμενη χρονιά εξαγόρασε την ασφαλιστική εταιρεία Πατρίς και ανέλαβε την αντιπροσωπεία της αγγλικής Sun Insurance Company για δραστηριοποίηση στις θαλασσοσφάλειες.

Στις επόμενες δεκαετίες που ακολούθησαν, η ασφαλιστική εταιρεία έκανε μεγάλες προόδους σε νέα ασφαλιστήρια για την εποχή καθώς και διάφορες συνεργασίες για την κάλυψη ασφαλιστικών αναγκών με μεγάλες εταιρείες. Το 1986, ο Παύλος Ψωμιάδης γίνεται κύριος μέτοχος της Ασπίς Πρόνοιας μετά από μεταβίβαση σε αυτών των μετοχών του Α.

¹⁴ Άρθρο εφημερίδας "Deal News", 14/06/2011

Ταμπούρα, ο οποίος αποχώρησε οριστικά. Στα μετέπειτα χρόνια έγινε η δόμηση του ομίλου της Ασπίς.¹⁵

Το 2003 ξεκίνησαν καταγγελίες εις βάρος της Ασπίς οι οποίες γνωστοποιήθηκαν άμεσα στον τότε υπουργό ανάπτυξης ο οποίος δεν παρενέβη και άφησε το θέμα στον αέρα. Την επόμενη τριετία που ακολουθεί οι καταγγελίες πληθαίνουν, αλλά τόσο η εποπτική αρχή όσο και η πολιτική ηγεσία σιωπούν. Η πορεία της εταιρείας αρχίζει να ανησυχεί τους εργαζομένους της Ασπίς καθώς και τους ασφαλισμένους της.

Οι καταγγελίες κάνουν λόγο για παραποίηση οικονομικών καταστάσεων και αλλοίωση των πραγματικών μεγεθών του ισολογισμού, που επηρεάζουν όχι μόνο το αποτέλεσμα, αλλά και την κεφαλαιακή επάρκεια του ομίλου. Τα ίδια κεφάλαια τόσο της μητρικής εταιρείας Ασπίς Πρόνοια ΑΕΓΑ, όσο και του ομίλου είναι στην πραγματικότητα αρνητικά και διαμορφώνονται στα -62,8 και -91,4 εκατ. ευρώ αντίστοιχα, από 48,8 και 20,5 εκατ. ευρώ που εμφανίζονται στις οικονομικές καταστάσεις του 2006. Η σοβαρότητα των καταγγελιών ανάγκασε το Υπουργείο Ανάπτυξης να ενημερώσει αμέσως την Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων. Ταυτόχρονα, ενημερώθηκαν η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η Τράπεζα της Ελλάδος, καθώς και η νέα εποπτική αρχή του κλάδου, η Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης, όπως επίσης και το ΣΔΟΕ. Παράλληλα εκδόθηκε εισαγγελική εντολή για τη διερεύνηση, γενικότερα, «τυχόν αξιόποινων πράξεων» στην Ασπίς Πρόνοια.

Το 2008 η Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης (ΕΠ.Ε.Ι.Α), αποφασίζει να παγώσει τα περιουσιακά στοιχεία του ομίλου της Ασπίς. Την επόμενη χρονιά με τροπολογία που ψηφίστηκε στη Βουλή, αναφέρεται ότι για τα συμβόλαια ζωής που έχουν οι καταναλωτές σε εταιρείες που ανακαλείται η άδεια τους ή βρίσκονται σε εκκαθάριση, θα εγγυάται το κράτος. Η τροπολογία που κατατέθηκε από το υπουργείο Οικονομίας, εξαιρεί τα χαρτοφυλάκια ζωής από τη διαδικασία εκκαθάρισης μιας ασφαλιστικής εταιρείας. Με τον τρόπο αυτό ουσιαστικά η κυβέρνηση προσπάθησε να αποφύγει τον κίνδυνο κοινωνικών αντιδράσεων από ενδεχόμενη κατάρρευση κάποιας ασφαλιστικής εταιρείας. Λίγους μήνες μετά ο Παύλος Ψωμιάδης πηγαίνει στην ΕΠΕΙΑ και προς κάλυψη των απαιτούμενων ποσών για τέσσερις από τις πέντε εταιρείες του καταθέτει εγγυητική επιστολή 550 εκατ. ευρώ της

¹⁵ <http://news247.gr/eidiseis/oikonomia/article73345.ece>

τράπεζας HSBC, η οποία μετά από έλεγχο της Τράπεζας της Ελλάδος αποδείχθηκε ότι δεν είναι γνήσια. Παρόλα αυτά δεν έγινε η άμεση σύλληψη του.¹⁶

Η οριστική ανάκληση της άδειας της Ασπίς Πρόνοιας έγινε στις 21/09/2009. Ο δεύτερος μεγαλύτερος όμιλος στην ελληνική ασφαλιστική αγορά κατέρρευσε. Βαριές είναι οι ευθύνες που αποδίδονται στις εκάστοτε κυβερνήσεις αφού κάλυπταν μια σειρά από άστοχες ενέργειες σωτηρίας του ομίλου του επιχειρηματία Παύλου Ψωμιάδη.

Ακολούθησε, η φυλάκιση του Παύλου Ψωμιάδη καθώς επίσης και πολλοί δικαστικοί αγώνες που έγιναν αλλά και γίνονται μέχρι και σήμερα με σκοπό να αποζημιωθούν από το κράτος οι πελάτες της Ασπίς που έχασαν μεγάλο αριθμό χρημάτων.

¹⁶ www.insuranceworld.gr/files/File/word/ASPIS_FAKELOS.doc

4. ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

4.1 Εισαγωγικά Σχόλια

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά σε τεχνικές που μπορούν να εφαρμοστούν στα πλαίσια μιας εταιρείας τόσο από τους ελεγκτές όσο και από την διοίκηση της, ώστε να εντοπιστούν και να αποτραπούν παραποιημένες λογιστικές καταστάσεις. Το πρόβλημα αυτό, λαμβάνει όλο και μεγαλύτερη έκταση ωστόσο, δεν είναι δυνατό να αντιμετωπιστεί πλήρως.

Η πολύπλοκη φύση των επιχειρηματικών συναλλαγών και η ευελιξία των λογιστικών προτύπων καθιστούν ιδιαίτερα δύσκολη την καταπολέμηση της. Είναι γεγονός ότι η δημιουργική λογιστική είναι ιδιαίτερα ελκυστική για τις επιχειρήσεις, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε ένα έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον, καθώς μέσω των πρακτικών της η διοίκηση κατορθώνει να διογκώνει τα δημοσιευμένα κέρδη ή να ελαχιστοποιεί τις αναφερόμενες ζημιές, να αντλεί κεφάλαια από την κεφαλαιαγορά, να βελτιώσει την απόδοση της και μέσω αυτής το ύψος της αποζημίωσης της, να συγκαλύπτει χρηματοπιστωτικούς κινδύνους και να παρουσιάζει μία πιο ευνοϊκή εικόνα, να επιτυγχάνει πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης, οι οποίες διαφορετικά δεν θα μπορούσαν να ανακύψουν, να μειώνει την πίεση από τους θεσμικούς επενδυτές, τα εργατικά συνδικάτα και τους χρηματοοικονομικούς αναλυτές, να παρακάμπτει περιορισμούς για δανεισμό. Συνεπώς όσα μέτρα και αν ληφθούν πάντοτε θα επινοούνται καινούργιοι τρόποι άσκησης της δημιουργικής λογιστικής. Σ' αυτό το σημείο, θα πρέπει να εξεταστεί ο ρόλος του ελεγκτή.

4.2 Οι Ελεγκτές

Τόσο οι εσωτερικοί ελεγκτές (ο τομέας δράσεως τους περιορίζεται μέσα στην επιχείρηση της οποίας είναι υπάλληλοι), όσο οι εξωτερικοί ελεγκτές (ο τομέας δράσεως τους είναι ευρύτερος), έχουν ο καθένας τον δικό τους ξεχωριστό ρόλο, αλλά και οι δύο είναι απαραίτητοι για την οικονομική μονάδα. Ο ελεγκτής, θα πρέπει να είναι αντικειμενικός και αμερόληπτος ως προς την κριτική του. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να είναι συνεχώς ενημερωμένος και άπταιστα καταρτισμένος σχετικά με τις νέες διατάξεις και τους νόμους που θεσπίζονται από τα αρμόδια όργανα. Παράλληλα είναι βασικό να διενεργεί έλεγχο εις βάθος χωρίς να θεωρεί τίποτα δεδομένο. Όπως είδαμε και πιο πάνω, στα μεγάλα εταιρικά σκάνδαλα φάνηκαν αδύναμες οι ελεγκτικές εταιρίες να εντοπίσουν παραποιήσεις

οικονομικών καταστάσεων κατά τη διάρκεια πραγματοποίησης ελέγχων, ενδυναμώνοντας την άποψη ότι οι ελεγκτές πρέπει να βελτιώνουν τις πρακτικές τους με σκοπό να προλάβουν και να εντοπίσουν κάποιο πρόβλημα πριν συμβεί.

Πιο αναλυτικά¹⁷, η ενδεδειγμένη συμπεριφορά ενός Ορκωτού Ελεγκτή έχει τις εξής Αρχές:

- **Ακεραιότητα:** να είναι ευθύς και ειλικρινής στις επαγγελματικές σχέσεις.
- **Αντικειμενικότητα:** να μην επιτρέπει την προκατάληψη, τη σύγκρουση συμφερόντων ή την κατάχρηση επιρροής άλλων που παρακάμπτει την επαγγελματική κρίση.
- **Επαγγελματική επάρκεια και δέουσα προσοχή:** να προσφέρει υπηρεσίες με βάση τις τρέχουσες εξελίξεις της νομοθεσίας και ισχύουσες τεχνικές και επαγγελματικά πρότυπα.
- **Εχεμύθεια:** να τηρεί την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών που αποκτήθηκαν ως αποτέλεσμα των επαγγελματικών σχέσεων, ώστε να μην αποκαλύπτουν οποιαδήποτε πληροφορία σε τρίτους χωρίς την κατάλληλη αρμοδιότητα.
- **Επαγγελματική συμπεριφορά:** να συμμορφώνεται με τους σχετικούς κανονισμούς ή νόμους και να αποφεύγει κάθε ενέργεια που απαξιώνει το επάγγελμα.

Όπως αναφέρει το ελεγκτικό πρότυπο Νο99 “ ο εξωτερικός ελεγκτής αν εντοπίσει την παραποίηση σε κάποιο κατώτερο κλιμάκιο θα πρέπει να το αναφέρει αμέσως στο ανάλογο τμήμα της διοίκησης που έχει την εποπτεία του. Ενώ αν η παραποίηση αφορά διοικητικό στέλεχος ο ελεγκτής θα πρέπει να το αναφέρει στην επιτροπή ελέγχου.”

Σύμφωνα με τον Evan Maltese (2005)¹⁸, ο οποίος είναι έταρος της Ernst & Young LLP στη Ν. Υόρκη, η οποία και θεωρείται ως εταιρία παγκοσμίως ηγέτης σχετικά με την παροχή ελεγκτικών, φορολογικών και χρηματοοικονομικών συμβουλευτικών υπηρεσιών, η

¹⁷ Φίλος, Ι. Α. (2010). Σημειώσεις, Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου Επιχειρήσεων

¹⁸ Author manuscript, published in "Critical Perspectives on Accounting 16, 6

συλλογή των πληροφοριών από την ομάδα ελέγχου για την πιθανότητα ουσιαστικών λαθών λόγω παραποίησης περιλαμβάνει τρία βήματα, τα οποία περιγράφονται ακολούθως:

- Να διεξάγεται συστηματική έρευνα τόσο της διοίκησης όσο και των υπολοίπων τμημάτων της επιχείρησης. Η ομάδα ελέγχου θα πρέπει να είναι σε συνεχή επικοινωνία με τους διοικούντες της εταιρίας, όπως και με τα κατώτερα στελέχη της και να καταγράφει τις αντιδράσεις τους σε τυχόν ύποπτες κινήσεις και δραστηριότητες.
- Να υπάρχει γενική ανάλυση των χρηματοοικονομικών και μη παραγόντων που περιλαμβάνονται στο Προσάρτημα (την έκθεση που συνοδεύει τις λογιστικές καταστάσεις τέλους χρήσης της επιχείρησης και περιέχει κυρίως μη μετρίσιμες πληροφορίες για τη χρηματοοικονομική θέση και τα αποτελέσματα της επιχείρησης, οι οποίες διευκολύνουν τους τρίτους να κατανοήσουν καλύτερα τα λογιστικά στοιχεία της επιχείρησης).
- Να υπάρχει εντοπισμός και άμεση αναφορά των παραγόντων που είναι συνυφασμένοι με το ενδεχόμενο εμφάνισης παραποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Στην προσπάθεια καθοδήγησης και διευκόλυνσης του ελεγκτή με σκοπό να εντοπίσει μέσω ενδείξεων μια απάτη, η επιτροπή κεφαλαιαγοράς με εγκύκλιο της (41./08.04.2009)¹⁹ συγκέντρωσε τις πιο συνηθισμένες ενδείξεις που έχουν καταγραφεί όπως:

Περιπτώσεις Ασύνηθων/Υποπτων συναλλαγών εταιρείας-πελάτη

→ Αδικαιολόγητη καθυστέρηση ή άρνηση του πελάτη, ή του πληρεξούσιου του, να προσκομίσει τα νόμιμα και λοιπά έγγραφα που είναι απαραίτητα για την ταυτοποίηση του νομικού προσώπου και γενικά στην παροχή ολοκληρωμένων πληροφοριών σχετικά με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες.

→ Φήμες και ειδήσεις που αφορούν στον πελάτη ή σε συνδεδεμένα πρόσωπα και αφορούν εγκληματικές και ποινικές δραστηριότητες.

→ Άνοιγμα λογαριασμού στο όνομα πελάτη, φυσικού προσώπου, του οποίου η κατοικία ή ο τόπος εργασίας, ή η έδρα του νομικού προσώπου δεν εξυπηρετείται από τις περιοχές που δραστηριοποιείται.

¹⁹ Πηγή: Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, www.hcmc.gr

- Σε αίτημα της εταιρείας ο πελάτης αρνείται ή αποτυγχάνει να πιστοποιήσει τη νόμιμη προέλευση των κεφαλαίων ή του χαρτοφυλακίου του, είτε τα στοιχεία που παρέχει είναι ψεύτικα ή παραπλανητικά.
- Πελάτης που έχει επαγγελματικές σχέσεις ή προέρχεται ή εδρεύει ή έχει τραπεζικό λογαριασμό σε χώρες παραγωγής ή διακίνησης ναρκωτικών ή σε χώρες που δεν εφαρμόζουν ανεπαρκώς τις συστάσεις της FATF (Financial Action Task Force).
- Παροχή στοιχείων από τον πελάτη τα οποία δύσκολα μπορούν να επαληθευτούν από την εταιρεία.
- Κίνηση λογαριασμών με μεγάλα ποσά που τηρούνται στο όνομα υπεράκτιων εταιρειών (offshore companies).
- Ενεργοποίηση λογαριασμών που ήταν ανενεργοί για μεγάλο διάστημα.
- Σημαντική και ξαφνική αύξηση συναλλαγών του πελάτη.
- Ασυνήθης νευρικότητα στη συμπεριφορά προσώπων κατά τη συναλλαγή.
- Άρνηση του πελάτη να έχει προσωπικές επαφές με την εταιρεία.
- Μεταφορά μεγάλων χρηματικών ποσών σε τραπεζικούς λογαριασμούς πελατών με τους οποίους δεν συνδέεται επαγγελματικά και συγγενικά ή σε τραπεζικούς λογαριασμούς υποκαταστημάτων ή θυγατρικών σε άλλες χώρες.
- Συχνή αλλαγή διεύθυνσης του πελάτη που δεν δικαιολογείται από την επαγγελματική δραστηριότητα.
- Ασυνήθιστος πλούτος σε σχέση με το προφίλ του πελάτη.
- Μεγάλες πληρωμές για ασυνήθιστες υπηρεσίες.
- Εμβάσματα σε τραπεζικό λογαριασμό του πελάτη που δεν φαίνονται να έχουν οποιαδήποτε σχέση μεταξύ τους (είτε οικογενειακή, είτε επαγγελματική).
- Κοινός επενδυτικός λογαριασμός προσώπων που δεν φαίνονται να έχουν οποιαδήποτε σχέση μεταξύ τους.
- Το τηλέφωνο του σπιτιού ή της επιχείρησης είναι απενεργοποιημένο.
- Η ύπαρξη υπόνοιας ή η διαπίστωση ίδρυσης εικονικών επιχειρήσεων από τον πελάτη.
- Αύξηση των υπολοίπων των λογαριασμών καταθέσεων της εταιρείας χωρίς να υπάρχει αντίστοιχη αύξηση της δραστηριότητας της.

→ Κατά την διάρκεια της πιστοποίησης και επαλήθευσης της ταυτότητας του πελάτη παρατηρείται έλλειψη συνάφειας μεταξύ των στοιχείων που υπέβαλε ο πελάτης με αποτέλεσμα να προκύπτουν ερωτήματα ως προς την εγκυρότητα κάποιων από τα στοιχεία αυτά. (π.χ μεταξύ των εγγράφων παρατηρούνται διαφορές στη διεύθυνση διαμονής, την ταχυδρομική διεύθυνση, το τηλέφωνο επικοινωνίας, το επάγγελμα, το πατρώνυμο, το ΑΦΜ, κτλ.)

→ Πελάτες οι οποίοι επιμένουν πάντοτε να συναλλάσσονται με τον ίδιο υπάλληλο ακόμα και για συναλλαγές ρουτίνας ή οι οποίοι σταματούν να συναλλάσσονται με την εταιρεία σε περίοδο απουσίας συγκεκριμένου υπαλλήλου.

Περιπτώσεις Ασύνηθων/Υποπτων συναλλαγών Στελεχών Πελάτη

→ Ο υπάλληλος κάνει σπάταλο τρόπο ζωής που δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από το μισθό του.

→ Ο υπάλληλος παραλείπει να συμμορφωθεί με αναγνωρισμένες πολιτικές, διαδικασίες και μεθόδους.

→ Ο υπάλληλος είναι απρόθυμος να πάρει άδεια.

→ Αλλαγές στην απόδοση ή στον τρόπο συμπεριφοράς του υπαλλήλου.

Τα παραπάνω δεν υποδεικνύουν απαραίτητα κάποια λογιστική απάτη, είναι ωστόσο κάποιες ενδείξεις ότι οι εταιρίες θα πρέπει να προβαίνουν σε περαιτέρω έλεγχο ώστε να αποτραπεί μια απάτη.

Ως προς τους τρόπους αντιμετώπισης του φαινομένου θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι παραπάνω ενδείξεις από τους ελεγκτές αλλά και από την διοίκηση της εκάστοτε οικονομικής μονάδας.

4.3 Η Διοίκηση

Από πλευρά διοίκησης, θα πρέπει τα στελέχη να είναι ειλικρινή και συνεργάσιμα ως προς την παροχή πληροφοριών της εταιρείας αλλά παράλληλα πρέπει να κατανοήσουν και τον σημαντικό ρόλο που έχει ο ελεγκτής για την εταιρεία. Έτσι θα πρέπει να παρέχουν οποιαδήποτε πληροφορία τους ζητηθεί από τους ελεγκτές. Επιπλέον, θα μπορούσε να υπάρχουν αρμόδιοι οι οποίοι με διακριτικό τρόπο θα δρούσαν με σκοπό την προστασία υπαλλήλων οι οποίοι έχουν αντιληφθεί απάτες αλλά δεν προβαίνουν σε αποκαλύψεις γιατί

φοβούνται να μην χάσουν την δουλειά τους. Η διοίκηση θα πρέπει να αναπτύξει ένα κώδικα ηθικής και να εντάξει στο δυναμικό της ανθρώπους ικανούς, έντιμους με σκοπό να υπάρχει ένα κλίμα εμπιστοσύνης στην οικονομική μονάδα . Επιπρόσθετα, να γίνει ενδυνάμωση του εσωτερικού ελέγχου της, έτσι οι υπάλληλοι θα γνωρίζουν ότι υπάρχει έλεγχος πάνω στην εργασία τους και θα είναι πιο επιφυλακτικοί σε περίπτωση που πάνε να διαπράξουν κάποια απάτη.

4.4 Το Κράτος

Τέλος, ο πιο σημαντικός παράγοντας που πρέπει να λάβει δραστικά και αυστηρά μέτρα για την αντιμετώπιση του φαινομένου, είναι το κράτος. Στόχος θα πρέπει να είναι η τιμωρία όσων διέπραξαν ή ήταν συνένοχοι στην παραποίηση, ο παραδειγματισμός εκείνων που επιθυμούν να προβούν σε παρεμφερείς ενέργειες, η επιβολή μεγάλων χρηματικών προστίμων καθώς και εφαρμογή διαφόρων τεχνικών ενημέρωσης και ελέγχου των επιχειρήσεων.

Πιο συγκεκριμένα, υπάρχει πλέον online ενημέρωση της Εφορίας του Υπουργείου Οικονομικών και του ΣΔΟΕ, οπότε υπάρχει άμεση διασταύρωση των καταστάσεων. Για παράδειγμα, δημιουργήθηκε ένας φορολογικός μηχανισμός με τον οποίο μπορεί να γίνει άμεση ενημέρωση για την έκδοση τιμολογίων, χωρίς να χρειάζεται θεώρηση των στοιχείων όπως γινόταν παλαιότερα. Η διαδικασία αυτή πλέον εφαρμόζεται κάθε μήνα. Επιπλέον σε λίγο καιρό, θα υπάρχει άμεση ενημέρωση για τις ΕΙΣΠΡΟΕΣ-ΕΚΠΡΟΕΣ του ΦΠΑ χωρίς να περιμένει η εφορία να της σταλούν οι καταστάσεις από την εκάστοτε εταιρεία. Επίσης, μπορούν να υποβάλλονται ηλεκτρονικά οι οικονομικές καταστάσεις της εταιρίας με αποτέλεσμα να μπορεί να υπάρχει διασταύρωση των στοιχείων ηλεκτρονικά.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με βάση την παραπάνω ανάλυση δεν μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι υπάρχει ή μπορεί να υπάρξει κάποια λύση σε αυτό το πρόβλημα. Το φαινόμενο της λογιστικής απάτης μέσω της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων είναι ένα υπαρκτό πρόβλημα. Το θέμα των παραποιήσεων είναι μεγάλο και οι προσεγγίσεις αρκετές. Το φαινόμενο έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις εδώ και πολλά χρόνια τόσο διεθνώς όσο και στην χώρα μας. Τις αδυναμίες των διάφορων λογιστικών κανόνων και νόμων ή ακόμα και παραβιάζοντας αυτούς, με απώτερο σκοπό την παρουσίαση των λογιστικών καταστάσεων έτσι όπως συμφέρει κάθε φορά την επιχείρηση αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της χειραγώγησης των κερδών. Τα κίνητρα που ωθούν τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων στην παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων αποτέλεσε το αντικείμενο μελέτης πολλών ερευνητών, με σκοπό να γίνει μια προσπάθεια κατανόησης του μηχανισμού του συστήματος της λογιστικής απάτης και να εφαρμόσουν απαραίτητες αλλαγές και βελτιώσεις για την πάταξη του φαινομένου.

Θα πρέπει λοιπόν, να αναρωτηθούμε και να διαπιστώσουμε εις βάθος το λόγο που δεν πρέπει να προβαίνουμε σε τέτοιες ενέργειες καθώς τα κίνητρα αλλά και η οικονομική κρίση που επικρατεί οδηγούν όλο και πιο συχνά τις επιχειρήσεις σε παραποιήσεις οικονομικών καταστάσεων. Σκοπός είναι από τον πιο απλό εργαζόμενο μέχρι το ανώτατο διοικητικό στέλεχος να γίνει αντιληπτό ότι η απάτη συνιστά ένα "έγκλημα" που έχει τεράστιες οικονομικές, πολιτικές, νομικές, και ηθικές διαστάσεις και θα πρέπει να εφαρμοστούν αυστηροί έλεγχοι στις επιχειρήσεις για την πάταξη του φαινομένου. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να παρέχουν στους επενδυτές και στους πιστωτές έγκυρες και έγκαιρες πληροφορίες ώστε να εξασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία των κεφαλαιαγορών.

Τέλος, η ελεγκτική που αποτελεί ιδιαίτερο κλάδο της λογιστικής επιστήμης, θα πρέπει να έχει ως στόχο τη σαφή διατύπωση αρχών και κανόνων που αφορούν τη διεξαγωγή λογιστικών ελέγχων ενώ, προσπαθεί να διαπιστώσει την ορθή παρουσίαση της περιουσιακής κατάστασης και της χρηματοοικονομικής θέσης της επιχείρησης, σύμφωνα με τις λογιστικές αρχές και τα πρότυπα. Η ελεγκτική θα πρέπει να συνεργαστεί με επιστήμες (οικονομικές, νομικές, επιχειρησιακής έρευνας κ.α) έτσι ώστε να εισάγει επιπλέον μεθοδολογικά εργαλεία που θα έχουν ως στόχο να βοηθήσουν κατά τη διάρκεια ενός ελέγχου σε μία οικονομική μονάδα εξασφαλίζοντας το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα.

6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΗ

- Naser, K. (1993). *Creative Financial Accounting: Its Nature and Use*, Hemel Hempstead: Prentice Hall.
- Author manuscript, published in *”Critical Perspectives on Accounting* 16, 6
- Jones M. (2011). *Creative Accounting, Fraud and International Accounting Scandals*. 1st Edition, Willey.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Γαγάνης Χ. & Ζοπουνίδης Κ. (2009), *Αναγνώριση Παραπονημένων Λογιστικών Καταστάσεων*, Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος
- Κωνσταντίνος Κάντζος & Αθηνά Χονδράκη, *Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης
- Σπάθης Χ. (Σεπτ. 2002), *Εμπειρική διερεύνηση της παραποίησης οικονομικών καταστάσεων*, τεύχος 570, σελ. 1286-1294
- Φίλος, Ι. Α. (2010). *Σημειώσεις, Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου Επιχειρήσεων*
- ΚΕΡΔΟΣ (13/11/2011), *Η ωραιοποίηση των ισολογισμών βλάπτει σοβαρά.*
- DEAL NEWS (14/06/2011), *Εγκρίθηκε η εξαγορά της Parmalat από την Lactalis.*
- ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (18/01/2004), *Parmalat: ιταλικό σκάνδαλο με πολλούς διεθνείς συνενόχους.*
- Ζοπουνίδης Κ., Σπάθης Χ., Δούμπος Μ. (2002), *Οι λαθροχειρίες των ισολογισμών και οι αδυναμίες των ελεγκτών, Οικονομικός ταχυδρόμος, Τεύχος 38, σελ.58-59*
- ΤΟ ΒΗΜΑ (13/08/2011), *Σκάνδαλο Aspris: Ζητούν 160 εκατ. ευρώ από το ελληνικό δημόσιο.*

INTERNET

- <http://simatoros.wordpress.com/2010/01/28/δημιουργικη-λογιστικη>
- <http://news247.gr/eidiseis/oikonomia/article73345.ece>
- <http://news.in.gr/economy/article/?aid=390926>
- www.kerdos.gr
- <http://news.kathimerini.gr>
- <http://www.dealnews.gr>
- <http://www.hcmc.gr/photos/laundering/files/41.pdf>
- www.insuranceworld.gr/files/File/word/ASPIS_FAKELOS.doc
- http://el.wikipedia.org/wiki/Σκάνδαλο_Enron
- <http://nea-apokalypseis.blogspot.gr/2012/05/enron-corp.html>
- <http://archive.in.gr/news/enronitis/a01.htm>
- <http://ccsenet.org/journal/index.php/ijbm/article/viewFile/7627/5855>
(The case Analysis of the scandal of Enron)